

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

✓ การมัธยมศึกษาเป็นระดับการศึกษาที่สำคัญที่สุด เพราะบุคคลที่จะมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้ตรงตามความต้องการของประเทศชาติ จะต้องผ่านการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเสียก่อน บุคคลที่ได้รับการศึกษาในระดับนี้เป็นอย่างดี จะมีพื้นฐานความรู้เพียงพอที่จะประกอบอาชีพเป็นแรงงานระดับกลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือศึกษาต่อเพื่อเป็นแรงงานระดับสูงต่อไป บุคคลเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น การให้การศึกษาที่ดีแก่พลเมืองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกประเทศจะต้องคำนึงถึง ดังที่ Jean Thomas กล่าวว่า

"Nothing is more necessary to a country than a good education service"¹

ไม่มีสิ่งใดที่จำเป็นสำหรับประเทศชาติยิ่งไปกว่าการให้การศึกษาที่ดี

ประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบันได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา และยอมรับกันว่าการศึกษามีเปรียบเสมือนการลงทุนชนิดหนึ่ง เมื่อถือว่า การศึกษาเป็นการลงทุนชนิดหนึ่งแล้ว โรงเรียนควรจะคำนึงถึงผลได้ผลเสียของการลงทุน ต้องพยายามผลิตคนให้มีคุณภาพสูงทั้งในด้านสติปัญญา กำลังกาย ศิลธรรมจรรยา และความสามารถทางเศรษฐกิจ ตลอดจนคุณสมบัติอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพของประเทศ และพยายามขจัดความสูญเปล่าทางการศึกษาต่าง ๆ ให้หมดไป ความสูญเปล่านี้ได้แก่ การสร้างอาคาร

¹ Jean Thomas, Teachers for the Schools of Tomorrow (France: UNESCO, 1968), P. 28.

เรียนหรือโรงงานไว้แล้วไม่ใช่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า มีครูอาจารย์แต่ไม่ได้สอนหรือสอนไม่เต็มความสามารถ ครูอาจารย์ลาหยุดบ่อย ๆ นักเรียนขาดเรียนมาก วิธีสอนไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ใช่วิธีการสอนและอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย เป็นต้น

การลงทุนในระดับมัธยมศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนไปใช้ในการพัฒนาประเทศนั้น จะโดยลคุ้มค่าเพียงไร ขึ้นอยู่กับการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา เนื่องจากโรงเรียนมีหน้าที่ในการให้การศึกษากับบุคคล ดังที่ Lester W. Anderson กล่าวว่า

"The chief function of a school is the education of boys and girls. To achieve this it is necessary to have good facilities, excellent teachers, adequate supplies and equipment, and community interest and support."²

หน้าที่สำคัญของโรงเรียน คือ การให้การศึกษากับนักเรียน การที่โรงเรียนจะกระทำหน้าที่ดังกล่าวให้สำเร็จลงได้ จำเป็นจะต้องมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น อาคารสถานที่ สนาม ห้องเฉพาะวิชา อุปกรณ์การสอน และอื่น ๆ ทั่ว ๆ ไป ที่มีครูอาจารย์ที่มีเครื่องมือเครื่องใช้เพียงพอ และได้รับความสนใจและความสนับสนุนจากชุมชน

โรงเรียนที่มีองค์ประกอบดังกล่าว ก็ย่อมกระทำหน้าที่สำคัญ คือ การให้การศึกษากับนักเรียนได้ แต่คุณภาพของการศึกษาจะดีได้ขึ้นอยู่กับการบริหารงานของฝ่ายวิชาการในโรงเรียน คุณภาพของการศึกษาจะปรากฏที่ตัวนักเรียน เป็นหน้าที่ของฝ่ายวิชาการที่จะพยายามหาวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับการศึกษาอย่างดีที่สุด สอดตามวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษาคู่มาของค่าของการลงทุน

² Lester W. Anderson, Lauren Van Dyke, Secondary School Administration (Boston: Houghton Mifflin Co., 1963), P. 25.

เรียนหรือโรงงานไว้แล้วไม่ใช่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า มีครูอาจารย์แต่ไม่ได้สอนหรือสอนไม่เต็มความสามารถ ครูอาจารย์ลาหยุดบ่อย ๆ นักเรียนขาดเรียนมาก วิธีสอนไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ใช่ใช้วิธีการสอนและอุปกรณ์การสอนที่ทันสมัย เป็นต้น

การลงทุนในระดับมัธยมศึกษาเพื่อผลิตกำลังคนไปใช้ในการพัฒนาประเทศนั้น จะโดยลุ่มค่าเพียงไร ขึ้นอยู่กับการบริหารงานในโรงเรียนมัธยมศึกษา เนื่องจากโรงเรียนมีหน้าที่ในการในการศึกษาแก่บุคคล ดังที่ Lester W. Anderson กล่าววา

"The chief function of a school is the education of boys and girls. To achieve this it is necessary to have good facilities, excellent teachers, adequate supplies and equipment, and community interest and support."²

หน้าที่สำคัญของโรงเรียน คือ การให้การศึกษแก่นักเรียน การที่โรงเรียนจะกระทำหน้าที่ดังกล่าวให้สำเร็จลงได้ จำเป็นจะต้องมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น อาคารสถานที่ สนาม ห้องเฉพาะวิชา อุปกรณ์การสอน และอื่น ๆ ทั่ว ๆ ไป มีครูอาจารย์ดี มีเครื่องมือเครื่องใช้เพียงพอ และได้รับความสนใจและความสนับสนุนจากชุมชน

โรงเรียนที่มีองค์ประกอบดังกล่าว ก็ย่อมกระทำหน้าที่สำคัญ คือ การให้การศึกษแก่นักเรียนได้ แต่คุณภาพของการศึกษาจะดีได้ขึ้นอยู่กับบริหารงานของฝ่ายวิชาการในโรงเรียน คุณภาพของการศึกษาจะปรากฏที่ตัวนักเรียน เป็นหน้าที่ของฝ่ายวิชาการที่จะพยายามหาวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับการศึกษาอย่างดีที่สุด สมตามวัตถุประสงค์ของการให้การศึกษาคู่ค่าของการลงทุน

² Lester W. Anderson, Lauren Van Dyke, Secondary School Administration (Boston: Houghton Mifflin Co., 1963), P. 25.

ฝ่ายวิชาการในโรงเรียนโคบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนนั้นก็จะสามารถจัดความสูญเปล่าทางการศึกษาให้หมดสิ้นไปได้ ทำให้ประสิทธิผลทางการศึกษา (educational productivity) ซึ่งประกอบด้วย ประสิทธิภาพเกี่ยวกับนักเรียน (student productivity) ประสิทธิภาพเกี่ยวกับครู (teacher productivity) และประสิทธิผลเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่และเครื่องมือ (space and equipment utilization) สูงขึ้น

เนื่องจากโรงเรียนเป็นแหล่งวิชาการขั้นมูลฐาน วิชาการจึงนับว่าเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด เป็นหัวใจในกิจการทั้งหมดของโรงเรียน มีความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ เมื่อพิจารณาจากหลักสูตรแล้ว จะเห็นว่าหลักสูตรมัธยมศึกษาสายสามัญทั้งตอนต้นและตอนปลายเน้นหนักในเรื่องวิชาการ³ การบริหารงานด้านวิชาการจึงมีความสำคัญมากในการบริหารงานระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ ผลงานทางด้านวิชาการ จะเป็นเครื่องชี้ถึงระดับความเจริญของโรงเรียน โรงเรียนที่มีผลงานทางด้านวิชาการดีเด่น จะเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงดี เป็นที่ชื่นชมของบุคคลทั่วไป เพราะโรงเรียนให้รากฐานทางด้านวิชาการที่มั่นคงแก่นักเรียน นักเรียนได้รับความรู้และมีทักษะดี เมื่อสำเร็จชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว นักเรียนออกไปปฏิบัติงานเพิ่มเติมก็สามารถประกอบอาชีพนั้น ๆ ได้โดยลืบลืม ส่วนนักเรียนที่มีโอกาสเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อสำเร็จแล้วก็จะมีความรู้พอเพียงที่จะไปประกอบอาชีพหรือสามารถสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้สมตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาสายสามัญที่บ่งไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2503 ว่า

"13 การจัดสายสามัญนั้น ให้มีชั้นประโยคมัธยมตอนต้น 3 ชั้น ประโยคมัธยมตอนปลาย 2 ชั้น รับช่วงติดต่อกันไป เมื่อจบประโยคมัธยมตอนต้นหรือตอนปลายแล้ว ให้มีความรู้

³ กอ สวัสดิ์พานิชย์, "การมัธยมศึกษาในประเทศไทย", ประมวลบทความการวางแผนการศึกษาและการพัฒนากำลังคน, รวบรวมและจัดพิมพ์โดย กิมเลียง สุวรรณประทีป (พระนคร: สามมิตร, 2511), หน้า 180.

และทักษะในการประกอบอาชีพบ้าง และเมื่อจบประโยคมัธยมตอนปลายแล้วให้ความรู้อันเป็นมาตรฐาน ที่จะสมัครเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา"⁴

ฝ่ายวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญที่สามารถบริหารงานค่านวิชากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมบังเกิดผลดีแก่ประเทศชาติ เพราะผลงานค่านวิชากรที่ค่านนั้นเป็นกำลังสำคัญที่จะช่วยพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าไปสู่ความเจริญในทางค่านวิชากร ซึ่งจะมีผลสะท้อนไปยังเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ

ดร.สุกิจ เหล่าสุนทร กล่าวถึงความสำคัญของฝ่ายวิชากรว่า "...สถานศึกษาจะดีหรือเลวขึ้นอยู่กับฝ่ายวิชากร ถ้าฝ่ายวิชากรอ่อน สิ่งต่าง ๆ ค่านอื่น ก็จะอ่อนตาม"⁵

การบริหารงานของฝ่ายวิชากร จะดีได้ย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารงานค่านวิชากรตามตำแหน่งแล้ว บุคคลผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบโดยตรงในการบริหารงานค่านวิชากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ คือ ผู้ช่วยอากรบใหญ่ฝ่ายวิชากร ซึ่งมีบทบาทสำคัญมากในการบริหารงานค่านวิชากร ชาวเจ้าจึงสนใจที่จะศึกษาถึงบทบาทของผู้อกรบใหญ่ฝ่ายวิชากรในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ ที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อที่จะได้ทราบถึงการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานค่านวิชากร จะได้เป็นแนวทางปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานค่านวิชากรต่อไป

⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, กองแผนแพกรการศึกษา, แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 (พระนกร, 2504), หน้า 7.

⁵ สุกิจ เหล่าสุนทร, "หน้าที่ของหัวหน้าฝ่ายวิชากร", หลักการบริหารโรงเรียนค่านวิชากร, รวบรวมและจัดพิมพ์โดย อ. สิงห์ศักดิ์ (ชนบุรี. บรรหาร, 2505), หน้า 7.

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งหมายเพื่อที่จะ

1. ศึกษาถึงการปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ ตลอดจนความคิดเห็นและปัญหาต่าง ๆ ของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ

2. สรุปรวความคิดเห็นของหัวหน้าสายวิชาในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงปัญหาต่าง ๆ แล้วจะได้นำมาผลของการสำรวจมาทำให้เป็นประโยชน์ในการแก้ไขข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ

3. เป็นแนวทางเสนอแนะให้ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ จะได้นำไปปรับปรุงงานในหน้าที่ และความรับผิดชอบของคนให้บังเกิดผลดีขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้วางขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาถึงการปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ เฉพาะในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษาสายสามัญ ที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดพระนครและธนบุรี เท่านั้น

2. สรุปรวความคิดเห็นและปัญหาของหัวหน้าสายวิชา ในที่นี้ได้แก่ หัวหน้าสายวิชาภาษาไทย หัวหน้าสายวิชาภาษาอังกฤษ หัวหน้าสายวิชาคณิตศาสตร์ หัวหน้าสายวิชาวิทยาศาสตร์ หัวหน้าสายวิชาสังคมศึกษา หัวหน้าสายวิชาศิลปศึกษา หัวหน้าสายวิชาศิลปปฏิบัติ และหัวหน้าสายวิชาพลานามัย

3. ความคิดเห็นต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาที่ได้จากผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าสายวิชา จะถือว่าได้จากผู้ที่มิตำแหน่งหรือทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการและหัวหน้าสายวิชา ในปีการศึกษา 2512 เท่านั้น

4. จำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ 40 คน และหัวหน้าสายวิชา 220 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 260 คน จากโรงเรียนดังกล่าวแล้วในข้อ 1 จำนวน 40 โรงเรียน

ความจำกัดของวิทยานิพนธ์

การวิจัยครั้งนี้ อาจจะได้ผลไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร เนื่องจาก

1. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนมาไม่ครบ
2. ผู้ตอบแบบสอบถามบางคนอาจจะตอบไม่ตรงตามความเป็นจริง บางคนไม่ตอบแบบสอบถามที่ส่งไปให้ หรือตอบไม่ครบทุกข้อ และอาจจะไม่ตั้งใจตอบเท่าที่ควร อันอาจจะเป็นผลให้ข้อมูลไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

คำจำกัดความ

บทบาท หมายถึง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการงานโดยตรง และการงานพิเศษที่ควรจะต้องทำของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ

ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ หมายถึง ผู้ที่มีตำแหน่งหรือทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ซึ่งรับผิดชอบการบริหารงานของฝ่ายวิชาการในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ

หัวหน้าสายวิชา หมายถึง ผู้ที่มีตำแหน่งหรือทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสายวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปศึกษา ศิลปปฏิบัติ และพลานามัย ในโรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ

โรงเรียนรัฐบาล ระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ ในการวิจัยครั้งนี้หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ ที่สังกัดของโรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษา เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เฉพาะในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมจำนวนทั้งสิ้น 40 โรงเรียน

ประโยชน์ของการวิจัยนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดว่าจะไปรับประโยชน์ดังต่อไปนี้ คือ

1. เป็นประโยชน์สำหรับผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ ในระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ ที่จะได้เข้าใจถึงหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเอง และใช้เป็นแนวทางปรับปรุง แก้ไขการปฏิบัติงานในหน้าที่ และความรับผิดชอบของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการให้บังเกิดผลดียิ่งขึ้น
2. เป็นข้อเท็จจริงซึ่งให้เห็นปัญหาต่าง ๆ ของผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ฝ่ายวิชาการ
3. เป็นประโยชน์แก่สถาบันการศึกษาในการที่จะใช้เป็นแนวทางสำหรับจัดการอบรมให้กับผู้ที่จะเป็นผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ฝ่ายวิชาการ หรือผู้ที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารงานด้านวิชาการต่อไป
4. เป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจ หรือผู้ที่ จะทำการศึกษา และค้นคว้าวิจัยในค่านนี้ต่อไป.